

122319 - حکم پرداخت فدیة تاخیر روزه قبل از قضا

سوال

زنی درباره قضای رمضانی که بر عهده اوست و غذا دادن پرسیده است که آیا به جای هر روز به یک نفر غذا دهد یا آنکه فدیة همه ایام را یکجا پس از قضای آن بدهد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

کسی که قضای رمضان را به تاخیر انداخته تا آنکه رمضان بعدی فرا رسیده اگر کارش از روی عذری مانند بیماری یا زایمان یا شیر دادن به نوزاد و مانند آن باشد چیزی بر عهده او نیست مگر قضا، و اگر بدون عذر باشد گناهکار است و باید قضا کند اما اینکه آیا فدیة نیز بر او لازم است یا خیر؟ علما در این باره اختلاف نظر دارند و جمهور فدیة را لازم می دانند که غذا دادن به یک بینوا برای هر روز است. در پاسخ به سؤال شماره (26865) بیان کردیم که راجح عدم وجوب فدیة است اما اگر کسی از روی احتیاط فدیة دهد خوب است و این فدیة - نزد کسانی که قائل به آن هستند - به مجرد وارد شدن رمضان بعدی بر عهده شخص است و او می تواند همان وقت فدیة بدهد یا آنکه آن را هنگام قضای روز بدهد و بهتر آن است که آن را زودتر بدهد تا زمه اش پاک شود.

در «الموسوعة الفقهية» (۲۸/۷۶) آمده است: «قضای رمضان فرصت دار است [و لازم نیست که فوری پس از رمضان انجام شود] اما جمهور آن را مقید به این کرده اند که وقت قضایش پایان نیابد، یعنی آنکه پیش از فرا رسیدن رمضان بعدی انجام شود، به دلیل سخن عایشه - رضی الله عنها - که می فرماید: «گاه بر عهده من روزه ای از رمضان باقی مانده بود و به دلیل جایگاه پیامبر - صلی الله علیه وسلم - نمی توانستم آن را قضا کنم مگر در شعبان». همانطور که نباید نماز را تا فرا رسیدن نماز بعدی به تاخیر اندازد.

نزد جمهور، تاخیر قضای رمضان تا رمضان بعدی جایز نیست و به سبب آن گناهکار می شود، به دلیل همین حدیث عایشه و اگر چنین کند باید فدیة بدهد که غذا دادن به یک مسکین برای هر روز است، زیرا از ابن عباس و ابن عمر و ابوهریره - رضی الله عنهم - روایت شده که درباره کسی که روزه قضا بر عهده اش بوده و آن را تا رمضان بعدی به تاخیر انداخته گفته اند: «باید قضا کند و برای هر روز به یک بینوا غذا دهد». این فدیة برای تاخیر است... و غذا دادن قبل از قضا و همراه با قضا و بعد از قضا جایز است».

مرداوی حنبلی - رحمه الله - می‌گوید:

«همان چیزی را به عنوان غذا می‌دهد که برای کفاره کافی است، و غذا دادن قبل از قضا و همراه قضا و پس از آن جایز است. مجد - یعنی مجد ابن تیمیه پدر بزرگ شیخ الاسلام - می‌گوید: نزد ما زودتر انجام دادن آن از قضا بهتر است و این از روی شتاب در خیر و رهایی از آفات تاخیر است» (الإنصاف: ۳/۳۳).

والله اعلم.